

Asia: VN/9765/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimistä annettujen direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan yleiset huomiot esityksestä

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle kahden yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimistä annetun direktiivin täytäntöönpanosta. Esitys koskee käytännössä yhdenvertaisuusvaltuutettua, tasa-arvovaltuutettua ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muun muassa, että käräjäoikeuteen tehtävän hyvityskanteen määräajan kulumisen keskeytyisi yhdenvertaisuusvaltuutetun tai tasa-arvovaltuutetun johtaman sovintomenettelyn ajaksi. Tuomioistuimille säädettäisiin velvollisuus varata tasa-arvovaltuutetulle mahdollisuus tulla kuulluksi tasa-arvolain soveltamista koskevissa asioissa. Lisäksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten riippumattomuutta vahvistettaisiin.

Säädösten tavoitteena on luoda jäsenvaltioiden yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimille aiempaa vahvemmat puitteet yhdenvertaisen kohtelun ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseksi ja kaikenlaisen syrjinnän torjumiseksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvodirektiivien kattamilla aloilla. Hallituksen esityksen mukaan direktiiveistä johtuvat muutostarpeet kansalliseen lainsäädäntöön ovat vähäisiä, ja luonnoksessa esitettävät muutokset liittyvät suurelta osin valtuutettujen toiminnan järjestämiseen.

Näkövammaisten liitto kannattaa ehdotuksia. Syrjintäasioiden tehokas ja riippumaton käsittely on olennaista.

Huomiot oikeudenkäyntiin liittyvistä ehdotuksista: a) hyvityskanteen määräajan keskeytyminen valtuutetun johtaman sovintomenettelyn ajaksi sekä yhdenvertaisuuslain mukaisissa asioissa lautakunnan ratkaisun lainvoimaiseksi tuloon asti ja b) tasa-arvovaltuutetun oikeus tulla kuulluksi tuomioistuimessa tasa-arvolain soveltamista koskevissa asioissa

On välttämätöntä, että hyvityksen kanneaika keskeytyy, kunnes lautakunnan päätös on lainvoimainen. Myös kanneajan keskeytyminen valtuutetun johtaman sovintomenettelyn ajaksi on välttämätöntä. Käytännössä kuitenkin yhdenvertaisuuslain hyvityksen saaminen käräjäoikeudessa on haastavaa suurien kuluriskien vuoksi, eikä syrjintää kokeneet välttämättä tällöin saa oikeusturvaa asiassa. Mikäli yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalla olisi mahdollisuus määrätä hyvitys, poistuisi tämä kuluriski. Näkövammaisten liitto katsoo, että hyvityksen määräämistä tulisi edelleen selvittää oikeusministeriössä.

Tasa-arvovaltuutetun oikeus tulla kuulluksi tuomioistuimessa tasa-arvolain soveltamista koskevissa asioissa on kannatettavaa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten riippumattomuus ja siihen liittyvät muutosehdotukset: lautakunnan henkilöstön nimittämistoimivalta ja valtuutettujen sidonnaisuusilmoitukset

Riippumattomuus on olennainen arvo syrjintäasioiden käsittelyssä. Tämän vuoksi muutoksia koskien sekä lautakunnan henkilöstön nimittämistoimivaltaa että valtuutettujen sidonnaisuusilmoituksia voidaan pitää tarpeellisina.

Näkövammaisten liitto kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, ettei riippumattomuus aina täysin toteudu, kun on kyse valtioneuvoston nimittämistä henkilöistä. Poliittiset virkanimitykset vaarantavat yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten riippumattomuutta.

Lisäksi tulee huomioida, ettei rahoituksen osalta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan riippumattomuus tässä hallituksen esityksessä lisääntynyt. Rahoituksen haasteista lisää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan 18.2.2026 antamassa lausunnossa.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun työn järjestämiseen liittyvät asiat: toimivallan delegointimahdollisuus, toimiston sisäinen organisointi, kertomusten sisältö, syrjintää epäilevälle annettavat tiedot

Näkövammaisten liitto pitää hyvänä ehdotettua muutosta siitä, että valtuutetut voivat delegoida toimivaltaansa esittelijöinä toimiville virkamiehille asioissa, joissa lain soveltamiskäytäntö on vakiintunut. Tällöin syrjintäasioiden käsittely voi nopeutua. Myös valtuutettujen kertomuksia ja lausuntoja koskevia ehdotuksia voidaan pitää hyvänä. Tieto syrjintäasioista ja valtuutettujen toimista on tärkeää, jotta syrjintäasioiden kehitystä voidaan seurata.

Huomiot yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimestä annettujen direktiivien sellaisista säännöksistä, joiden ei esitysluonnoksessa ole katsottu edellyttävän lainsäädäntömuutoksia

Ei lausuttavaa.

Huomiot ehdotusten vaikutuksista

Näkövammaisten liitto katsoo esityksellä olevan myönteisiä vaikutuksia syrjintäasioihin luonnoksessa esitetyllä tavalla.

Muut huomiot

Näkövammaisten liitto pitää olennaisena, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltaa työelämän asioissa selvitetään eduskunnan edellyttämällä tavalla (EV 189/2022 vp HE 148/2022 vp).

Puumalainen Julia
Näkövammaisten liitto ry